

fang. Kun meget gode stykker blev stemplede, og først da møbelmagasinet blev nedlagt i 1814 (dog først endeligt i 1816), begyndte snedkerne at stemple deres arbejder. Der er her tale om en meget engageret, levende og interessant beskrivelse af en »forretnings« historie omfattende både ledelse, leverandører, tidens stilarter og det pionerarbejde man udførte i de forholdsvis få år møbelmagasinet virkede. Bogen er velillustreret med mange smukke farvebilleder og afsluttes med en liste over håndværker-navne. Det er desuden dejligt, at en bog der handler om fremme af god smag og håndværk i sig selv er et smukt produkt.

Henrik Vedel-Smith

Hans Hansen: *Arbejdets folk i tre sogne – af Holmegaard Kommunes Historie 1814-1970*. (Arbejderhistorisk forening i Holmegaard 1990), 216 s., ill.

Det er glædeligt, at der blandt såkaldt almindelige mennesker findes en historieinteresse og historisk bevidsthed. Mange mennesker interesserer sig for deres egns og deres arbejdsplads' historie. Et udtryk herfor er Arbejderhistorisk forening i Holmegaard, som har udgivet denne bog om arbejderlivet i de tre sogne, der idag udgør Holmegaard Kommune. Bogen har i nogen grad karakter af et kollektivt arbejde, idet den bygger på et stort materiale, som er tilvejebragt gennem interviews, avis-læsning og arkivsøgning, udført af andre end bogens forfatter. I forordet takkes ud over forskellige enkeltpersoner specielt Næstved by- og egnshistoriske Arkiv samt LO's Efterløn- og Pensionistklub i Holmegaard og Holmegaards Glasværk for at have hjulpet med at fremskaffe materiale.

Bogen, som således bygger på lægmandsforskning, kan opfattes som et udtryk for arbejderbevægelsens histo-

rieskrivning om sig selv. Ud over at være en hyldest til de hundredvis af arbejdere, som har lagt deres arbejdskraft i bevægelsen, er bogen et led i bevægelsens selvlegitimering og -celebrering. Den kan betragtes som et svar på det spørgsmål, som skeptiske kammerater ofte har stillet på fagbevægelsens møder og generalforsamlinger: Hvad nytter det hele? Jo, det nytter, se bare, hvad vi har nået i løbet af de her godt 150 år, som bogen omhandler.

Bogen er en dokumentation af, hvordan småfolk i de tre sogne gennem sammenhold var i stand til at forbedre deres levevilkår. Den giver en bred skildring af den lokale arbejderklasses tilblivelse i kølvandet på stavnsbåndets ophævelse, gør rede for fremkomsten af den første industri – herunder Holmegaards Glasværk, næringsfrihedens og socialismens kommen til sognene, arbejdernes organisering og strejkekampe og den deraf følgende demokratisering af folkestyret. Videre beskriver den bredt livet i Glasbyen, i Fensmark og Toksværd og fortsætter op i dette århundrede med skildringer af landarbejderlivet, krisetiden i 1930'erne og slutter med besættelses- og efterkrigstiden.

Fremstillingen er en god sammenfatning af de tre sognes historie. Foruden at formidle et stort materiale rummer bogen et stort antal – givetvis i mange tilfælde ikke tidligere publicerede – fotografier. Mange private fotos giver bogen værdi som dokumentation af dagliglivets historie. Der mangler dog oplysninger om, hvor fotografierne stammer fra.

Svend Aage Andersen

Georg Albrecht Kofoed: *Forsøg til en Dansk Søe Ord-Bog med Beskrivelse paa hver Ord og deres Benævning i det Frandske og Engelske Sprog*. An Attempt to Compile a Danish Marine Dictionary with a description of

every Word and Their Translation into the French and English Languages. (Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 1992. LXIII + 301 s.

Med dette værk foreligger en udgivelse af et godt 200 år gammelt håndskrift, der anonymt i årtier har stået på en reol på Handels- og Søfartsmuseet. Et detektivisk arbejde af Anders Monrad Møller, der har skrevet bogens forord, har fastslået, at forfatteren er søofficeren Georg Albrecht Koefoed (1753-1808), hvis livsløb skildres i indledningen, set på baggrund af søofficerernes forhold i flåden i øvrigt. I indledningen bestemmes også det i Danmark enestående ordbogsmanuskript som en bearbejdelse af et fransk forlæg, og i to efterfølgende afsnit behandles ordbogens skrift og sprog og manuskriptets tilstand, den nu foretagne redigering, ordbogens omfang og opslagsartiklernes udformning.

I den store ordbog, et maritimt opslagsværk, det ældst kendte værk i sin art herhjemme, finder man en rigdom af oplysninger. På søfartens område bruges en mængde fagord og svært gennemskuelige udtryk, mange med baggrund i mere eller mindre forvansket hollandsk. Bogen kan her bruges som opslagsværk, men ved almindelig læsning bliver man også gennem de godt 2.800 artikler ført ind i 1700-årenes maritime verden. Man læser om skibene og deres bygning, skrog og rigning og skibstyper. Om sejladsens udførelse, med manøvrering, lodsning, sejlsætning, ankring. Om havet og kyster og bugter og søens former. Om søfolkene, deres benævnelser og deres forhold på skibene.

Som en fornem illustration af mange begreber er bagest gengivet manuskriptets 24 smukke plancher med hundredvis af figurer, hvortil der henvises i ordbogen, ligesom manuskriptets beskrivelse og forklaring af plancherne gengives. En litteraturfortegnelse anfører en

række, for en del samtidige værker, der er benyttet ved redigeringen. Endelig rummer et afsnit med *Generelle noter for ordbogen* under alfabetiske stikord ofte systematisk samlende henvisninger til ordbogens stikord, således at man ved læsning af en række spredte artikler kan gennemgå et samlet område, som f.eks. grund, sejl eller sø. Til sidst finder man et *Engelsk register* som en indgang fra dette sprog.

Ole Degn

Stig Rosenørn og Karsten Lindhardt:
Dansk vejr i 100 år i tekst og billeder.
(Lademann, 1991). 207 s., 168 kr.

Dette er en smukt illustreret opslagsbog, der registrerer vejrliget i Danmark måned for måned fra 1891 til 1991. Her kan man finde gennemsnitstemperatur, nedbør, maksimums- og minimumstemperatur samt fra 1920 antallet af solskinstimer. Alle rekorder i perioden 1874-1991 noteres, rekorderne 1874-1890 er opregnet i indledningen. Man tror og håber på grundig korrekturlæsning, da man ikke har nogen mulighed for kontrol.

Det understreges, at selv i et så lille land som Danmark kan der være betydelige lokale variationer i vejret. Det man husker stemmer måske ikke med bogens gennemsnitstal. Læseren kan selv sammenligne sine personlige erindringer med bogens oplysninger. At 1954, 1979 og 1987 huskes som elendige år vejrmæssigt bekræftes af bogens oplysninger, ligeledes at 1959 var et herligt år, og at sommeren i 1975 og 1976 var meget varm, 1976 med den højeste registrerede temperatur i landets historie.

Bogen er sjov at kigge i, man læser den ikke, men den har sin værdi som kildesamling til mentalitets- og kulturhistorie såvel som til den økonomiske historie, især landbrugshistorien.

Jørgen Fink